7 Μαρτίου 2020

Οι άνθρωποι με προβλήματα όρασης μπορούν να …αγγίξουν την Ιστορία! στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Η Κωνσταντίνα Καλαϊτζή, αρχαιολόγος και ξεναγός στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής, εξηγεί πώς ένα πρόγραμμα έκανε προσβάσιμο τον χώρο σε τυφλούς και μερικώς βλέποντες

Η Κωνσταντίνα Καλαϊτζή, αρχαιολόγος και ξεναγός στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής, εξηγεί πώς ένα πρόγραμμα έκανε προσβάσιμο τον χώρο σε τυφλούς και μερικώς βλέποντες

Η Κωνσταντίνα Καλαϊτζή, αρχαιολόγος και ξεναγός στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής, εξηγεί πώς ένα πρόγραμμα έκανε προσβάσιμο τον χώρο σε τυφλούς και μερικώς βλέποντες

Όταν η κοινωνία δείχνει το καλό της πρόσωπο και βοηθά τα μη προνομιούχα από τα μέλη της, τότε μέσα στη σκοτεινιά διακρίνεται ένα φως που ο ιστορικός παρατηρητής μπορεί να βεβαιώσει από πού προήλθε. Πρόκειται για την κληρονομιά που έφερε στην Ευρώπη ο Χριστιανισμός από δυο και πλέον χιλιετίες: πως η ανθρωπότητα δεν διχοτομείται. Ο ανάπηρος δεν πετιέται στον Καιάδα, και ο αθεράπευτα ασθενής, που στον Ιουδαϊσμό έφερε την στάμπα του αμαρτωλού δεν εξορίζεται εκτός των τειχών των πόλεων. Ο αδύναμος της χριστιανικής ιστορίας ξεμυτίζει πλέον από το σκοτεινό περιθώριο και προσκαλείται να συμμετέχει στη ζωή. Ο Δυνατός θα τον βοηθήσει από αγάπη. Όλο αυτό συνιστά τον σύγχρονο πολιτισμό μας, χωρίς να έχουμε φυσικά την ψευδαίσθηση πως όλα εξελίσσονται τέλεια.

Βρήκαμε την ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με τους δημιουργούς ενός προγράμματος που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων και ονομάζεται «Αγγίζουμε την Ιστορία!». Δεν υπήρχε άλλος τρόπος για τους τυφλούς και τους μερικώς βλέποντες επισκέπτες, να «δουν» ισότιμα με τους υπόλοιπους τη μόνιμη έκθεση του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Η Κωνσταντίνα Καλαϊτζή, αρχαιολόγος και ξεναγός του μουσείου, μια νέα επιστήμονας που προς τιμήν της λειτουργώντας ομαδικά, μας μίλησε μόνο μετά από τη σύμφωνη γνώμη της διεύθυνσης και των συνεργατών της για τον κόπο, αλλά και την ικανοποίηση της δουλειάς που πάσχισαν να βγάλουν σε πέρας με την ξενάγηση των τυφλών. Η συζήτησή μας έγινε σε κλίμα ιδιαίτερης εγκαρδιότητας:

«Το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο που στεγάζεται στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής, καλύπτει στις αίθουσές του την ιστορική περίοδο από την πτώση του Βυζαντίου μέχρι και τις αρχές του ελληνοϊταλικού πολέμου. Ιδιαίτερα η συλλογή για τον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα του 1821, αποτελεί τη μεγαλύτερη, και πιο συγκινητική και πολύτιμη συλλογή στον Ελλαδικό χώρο.
Η μέθοδος
Με πολλές θεματικές και πολλά ιστορικά κειμήλια το ζητούμενο ήταν να επιλέξουμε αφενός εκείνα τα κειμήλια που θα μπορούσαν να αγγίξουν οι τυφλοί και μερικώς βλέποντες επισκέπτες αφετέρου τα κειμήλια αυτά να αποτελούν μέρος μιας συνεκτικής αφήγησης που να πληροφορεί για τον χαρακτήρα του μουσείου και

την ιστορική περίοδο την οποία αυτό καλύπτει.

Οι επισκέπτες μπορούν να ψηλαφίσουν πρωτότυπα κειμήλια και αντίγραφα από τις συλλογές, ενώ υπάρχουν συνεκτική αφήγηση και πρόσβαση σε αντικείμενα που στη μόνιμη έκθεση είναι εντός των προθηκών

Η απόφαση όμως της Διεύθυνσης να βγάλουμε από τις αποθήκες πρωτότυπα κειμήλια, αλλά και στη μόνιμη έκθεση να μπορούν να αγγίξουν οι τυφλοί και μερικώς βλέποντες επισκέπτες πρωτότυπα εκθέματα, μας έλυσαν τα χέρια.»

Η υλοποίηση του εγχειρήματος δεν ήταν απλή υπόθεση. Χρειάστηκε μελέτη και έγνοια για όλα τα απρόβλεπτα, αλλά και άγνωστα που θα προέκυπταν και όπως μας εμπιστεύτηκε η κα Καλαϊτζή:

«Υπήρξε προβληματισμός, πώς να τους υποδεχθούμε, πώς να μιλήσουμε, πώς να τους συμπεριφερθούμε και για κάποιους από εμάς πώς να τους δείξουμε τα εκθέματα. Χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο Loretta Secchi, μια μέθοδο που δεν βασίζεται τόσο στην ιστορική τεκμηρίωση, όσο στις πληροφορίες που αποκομίζει ο τυφλός από την αφή του εκθέματος. Μας βοήθησε ο Φάρος Τυφλών Ελλάδος όσον αφορούσε τους τυφλούς επισκέπτες και τις ανάγκες τους. Το προσωπικό εκπαιδεύτηκε με τις διαθέσιμες υπηρεσίες μας στους τυφλούς επισκέπτες.

Οι στόχοι μας πια ήταν ξεκάθαροι: Μια ανεξάρτητη κίνηση του τυφλού ή μερικώς βλέποντα επισκέπτη, μια καθοδηγούμενη διαδρομή, μια ακουστική διαδρομή, ένα εργαστήριο απτικής διερεύνησης, και ένα περιβάλλον με απερίσπαστη από θορύβους ξενάγηση που θα πραγματοποιούνταν αρχικά από εργαζόμενους τυφλούς ή μερικώς βλέποντες οδηγούς.»

Με τη συμβολή του «Φάρου»

Στο αυτονόητο ερώτημά μας, για το πώς θα μπορούσαν οι τυφλοί να αγγίξουν τα περισσότερα εκθέματα στη μόνιμη έκθεση, τα οποία βρίσκονται μέσα σε προθήκες ή είναι αναρτημένα στον τοίχο, όπως είναι τα ζωγραφικά έργα, η κα Καλαϊτζή μάς διευκρινίζει:

«Σημαντική παράμετρος στην επίτευξη των στόχων μας στάθηκε η συμβολή του Φάρου Τυφλών Ελλάδος με το στούντιο ηχογράφησης “ομιλούντων” βιβλίων που χρησιμοποιήσαμε για όλες σχεδόν τις ηχογραφήσεις που έγιναν. Αλλά και οι πινακίδες σε Braille που διαμορφώθηκαν επίσης από τον Φάρο τυφλών της Ελλάδος, καθώς και το έντυπο υλικό σε Braille και μεγαλογράμματη γραφή.»

Απτική διαδρομή 16 εκθεμάτων για μια αυτόνομη περιήγηση στο εργαστήριο απτικής διερεύνησης και έντυπο υλικό σε Braille

Συνομιλώντας με την Κωνσταντίνα Καλαϊτζή βεβαιωθήκαμε ότι μετά από διερεύνηση, συμβουλές από ειδικούς και συντονισμένη κοπιαστική εργασία σε όλους τους τομείς, χωρίς ερασιτεχνισμό, το αποτέλεσμα ήταν πρωτοπόρο. Η ίδια μάς ξεναγεί:
«Το έργο περιλαμβάνει απτική διαδρομή 16 εκθεμάτων για αυτόνομη περιήγηση στη μόνιμη έκθεση, εργαστήριο απτικής διερεύνησης, πινακίδες και έντυπο υλικό

σε Braillekαι μεγαλογράμματη γραφή, ηχητικά εκθέματα στην ιστοσελίδα του Μουσείου. Στην απτική διαδρομή και το εργαστήριο απτικής διερεύνησης, οι επισκέπτες με προβλήματα όρασης μπορούν να ψηλαφήσουν πρωτότυπα κειμήλια και αντίγραφα από τις συλλογές του Μουσείου. Το εργαστήριο απτικής διερεύνησης περιλαμβάνει επιπλέον, και σειρά μικροαντικειμένων από τις συλλογές, που ακολουθούν τον ξεναγούμενο. Λειτουργούν συμπληρωματικά, προκειμένου να εξασφαλίζεται μια συνεκτική αφήγηση της ιστορίας αλλά και πρόσβαση σε είδη εκθεμάτων που στη μόνιμη έκθεση βρίσκονται εντός κλειστών προθηκών. Περιλαμβάνονται τμήματα ρουχισμού, όπλα και εξοπλισμός, ενσφράγιστα έγγραφα, κοσμήματα, νεκρικά εκμαγεία, επίστεψη από επαναστατική σημαία.
Ηχητικά αποσπάσματα

Ανάμεσα στα εκθέματα, ετοιμάστηκε και μια σειρά ηχητικών: ηχογραφημένη αφηγηματική διαδρομή της μόνιμης έκθεσης του μουσείου, τραγούδια από πιστό αντίγραφο του ταμπουρά του Μακρυγιάννη, την ερμηνεία του «Θούριου» του Ρήγα και του τραγουδιού «1866» που αναφέρεται στο ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου, αποσπάσματα από περιηγητικά κείμενα και τα απομνημονεύματα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη.

Λειτουργώντας αμφίδρομα, το έργο οδήγησε στον εμπλουτισμό της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου Αφής του Φάρου Τυφλών Ελλάδος με απτικά εκθέματα για τη νεότερη ιστορία, ενώ έγινε και συντήρηση των υπόλοιπων απτικών του εκθεμάτων με επιμέλεια του εργαστηρίου συντήρησης του Εθνικού ιστορικού μουσείου.»
«Με θέληση, υπομονή και επιμονή γίνονται σπουδαία πράγματα με μικρή χρηματοδότηση»

Ο ενθουσιασμός για ένα άλμα που επιχειρήθηκε με επιτυχία ώστε να νιώθουν οι άνθρωποι με προβλήματα όρασης ότι μετέχουν με αξιοπρέπεια σ’ ένα γενναιόδωρο κόσμο, μας παρασύρει να ζητήσουμε λεπτομέρειες για το ευγενές παρασκήνιο. Η κα Καλαϊτζή μάς αποκαλύπτει μερικά μυστικά:
«Προτού παρουσιαστεί το πρόγραμμα, έγιναν καθοδηγούμενες ξεναγήσεις με το εργαστήριο της απτικής διερεύνησης σε μαθήτριες του Μουσικού σχολείου Αλίμου και ωφελουμένων του Φάρου τυφλών Ελλάδος. Η ανατροφοδότηση και τα θετικά σχόλια που αποκομίσαμε μας επιβεβαίωσαν την αξία του έργου μας. Επίσης με αυτήν την εμπειρία, επιβεβαιώθηκε η αντίληψή μας πώς με καλή θέληση, υπομονή και επιμονή γίνονται σπουδαία πράγματα με μικρή χρηματοδότηση. Μάθαμε πώς μπορεί το μουσείο να ανοίγεται σε διαφορετικές κατηγορίες κοινού και πώς να αποκτήσουμε μια σφαιρική μουσειακή άποψη για τους τυφλούς στην Ελλάδα

σήμερα.

Τέλος, η ομάδα που δούλεψε το πρόγραμμα εκ μέρους του Μουσείου αποτελείται από την Άρτεμη Σταματέλου, τον Φίλιππο Μαζαράκη Αινιάνα, τον Μαρίνο Καχρίλα και την υποφαινόμενη σε επικοινωνία πάντα με τη διεύθυνση του Μουσείου. Οι συνεργάτες μας υπήρξαν πολλοί και πολύτιμοι, όπως η Γεωργία Μήλα, διευθύντρια κοινωνικής μέριμνας στον Φάρο Τυφλών της Ελλάδος, η Μαριέττα Λάππα και ο Κωνσταντίνος Κουτσουμπός, οδηγοί με προβλήματα όρασης που ξενάγησαν τους επισκέπτες, οι φύλακες του Μουσείου που εκπαιδεύτηκαν για την υποδοχή των τυφλών επισκεπτών, συντηρητές του Μουσείου. Γενναιόδωρη ήταν η προσφορά του γλύπτη και καθηγητή στο Πολυτεχνείο, Ανδρέα Καλακαλλά, ο οποίος δημιούργησε αντίγραφο της ορειχάλκινης προτομής του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και αντίγραφο του νεκρικού εκμαγείου του Νικήτα Σταματελόπουλου (Νικηταρά). Η εικαστικός Μαρίζα Δεβούρου δημιούργησε το νεκρικό εκμαγείο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη από το πρωτότυπο, το οποίο βρίσκεται στη μόνιμη έκθεση. Τα αντίγραφα αυτά εδόθησαν στο Μουσείο Αφής. Υπάρχουν πολλοί άλλοι συντελεστές που αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα του Μουσείου τους οποίους και ευχαριστούμε θερμά.

Ίδρυμα Νιάρχου

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τον Φάρο Τυφλών της Ελλάδος και με τη συγχρηματοδότηση του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος μέσω του Cultural Heritage withoutBorders Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και του Balkan Museum Network. Το BMN έχει κεντρικό πυλώνα δράσης του την προσβασιμότητα.

Το εργαστήριο απτικής διερεύνησης διαρκεί περίπου 2 ώρες. Με ελεύθερη είσοδο για τους μη βλέποντες, μερικώς βλέποντες και τους συνοδούς τους. Επιτρέπονται οι σκύλοι οδηγοί στους χώρους του Μουσείου. Το εργαστήριο πραγματοποιείται με προσυνεννόηση, τις ημέρες και ώρες λειτουργίας του Μουσείου.»

Συνηθίζουμε να παρατηρούμε αφ’ υψηλού πως για τις ασχήμιες που συμβαίνουν, φταίνε οι άλλοι. Αυτό είναι καρπός αερολογίας. Στην ίδια ανθρωπότητα βρίσκονται οι άλλοι κι εμείς. Υπάρχουμε, αλλά σε σχέση και αναφορά προς τους άλλους. Η ευθύνη για τους άλλους, τους τυφλούς, τους ταλαιπωρημένους, τους αδύναμους, δεν είναι λέξη για έκθεση ιδεών. Το Εθνικό και ιστορικό μουσείο υπό την διεύθυνση της Ευθυμίας Παπασπύρου απέδειξε ότι μπορεί να υπάρξει αντίλογος στην αδιαφορία και το αποτέλεσμα να είναι ένα ηχηρό κάλεσμα σε παρόμοιους κόπους που δίνουν νόημα στην αγωνία των αξιών.

Σοφία Χατζή
δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΛΗΘΕΙΑ, 04.03.2020

Πηγή: apantaortodoxias.blogspot.com